

ו' ההיפוך

"וְנִהְיֶה הַפּוֹדֵד הוּא" אסתר ט: 1

ליאת ירדן

השפה המוזרה מעט של התנ"ך

"וַיֹּשֶׁט הַמֶּלֶךְ לְאַסְתֵּר אֶת שְׂרָבֵט הַזָּהָב וַתִּקַּם אֶסְתֵּר וַתַּעֲמֵד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ" (אסתר ח: 4)

מהי הכוונה האם בעתיד יושיט אחשוורוש את השרביט? הרי הפעלים 'יושיט' ו'תקום' ו'תעמוד' הם צורות פועל בעתיד.

אם מגילת אסתר הייתה כתובה בשפה העברית המודרנית, היה כתוב:

'המלך הושיט את שרביט הזהב, אסתר קמה ונעמדה לפני המלך'

לקוראים מיומנים בתנ"ך מובן שהכוונה היא לסיפור שכבר התרחש, אולם לתלמידים הדברים לא תמיד ברורים. שני דברים שונים כאן –

א. השימוש בפועל בעתיד + ו'ו היפוך

ב. שינוי סדר המשפט מהמקובל ברוב המשפטים בעברית ישראלית – הנושא בדרך כלל מקדים את הנושא. אנחנו אומרים "המלך הושיט" "אסתר קמה" ואילו בתנ"ך הסדר הפוך – "הושיט

(וַיֹּשֶׁט)המלך", "קמה (וַתִּקַּם) אסתר"

עלינו, המורים, לעיתים לתווך ולהבהיר כדי שתלמידים יוכלו לקרוא באופן עצמאי ומתוך הבנה והנאה בתנ"ך. אין צורך להתעמק, אך יש צורך לשיים ולבאר את התופעה.

לעיתים הפעלים בתנ"ך "מתחפשים" פועל הכתוב בלשון עבר "שם על עצמו" תוספת קטנה ומחשיב את עצמו לפועל בעתיד.

ו' ההיפוך

ו' ההיפוך מופיעה לפני הפועל ומציינת את היפוך זמן הפועל, מעתיד לעבר או במקרים פחות שכיחים - מעבר לעתיד.

דוגמא מתוך חומר הלימוד לכיתה ז'

"וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֹוִי וַיִּקַּח אֶת-בֵּת-לֹוִי. ב. וַתֵּהָר האֵשָׁה וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּרְא אֹתוֹ"

כי-טוב הוא וַתִּצְפְּנָהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים" (שמות ב' 1)

למה התכוונן המחבר?

האם הוא התכוון כי בכוונתו של האיש לקחת אשה, והיא תלד לו בעתיד ילד?

ואולי המחבר מספר סיפור שקרה בעבר?

ובימינו: 'איש מבית לוי הלך, ולקח את בת לוי, האשה הרתה וילדה בן,

ראתה אותו כי טוב הוא והצפינה אותו שלושה חודשים'.

למה הפכנו את כל הפעלים מעתיד לעבר? כי מדובר בו"ו ההיפוך.

תרגילים לעבודה עם ו' ההיפוך

א. קראו את שמות פרק ב' בחרו לכם פסוק, בו מופיעה ו"ו ההיפוך כתבו אותו בעברית ימינו. אפשר גם לסמן פעלים עם ו' ההיפוך, נגלה שיש לא מעט, אוזנינו רגילה אליהם ובכל זאת מגיעה לו"ו ההיפוך התייחסות.

ב. ועוד תרגיל באווירת פורים: איזה שיר מסתתר כאן: ויקם יהונתן הקטן וירץ אל הגן, ויטפס על עץ ויחפש אפרוחים.

ג. ועוד אפשרות –

הפכו את השיר הבא לעברית מקראית – זכרו ו"ו היפוך ושינוי הסדר של נושא ונשוא:

הוא קנה אותן בזול
הן היו מלאות בחול
הוא ניקה אותן בספירט כל שעתיים.
האכיל אותן מרק
כשהקיא הוא שתק,
הוא לקח אותן לסרט כל יומיים

ד. ניתן בכיתה, ברגע של עייפות וצורך בהזרקת אנרגיות, להציע שמרגע זה במשך 3 דקות מדברים רק בעברית מקראית.

מורים, לא משנה באיזה פרק אתם, עשו עצירה קטנה ותנו יחס לו' ההיפוך. נזכור מה לימדת אותנו מגילת אסתר - "אֲשֶׁר נִהְפְּדוּ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׁמְחָה וּמֵאֲבֵל לְיוֹם טוֹב" אסתר ט' 22.